

Differentiering i fritidshemmet

En kvalitativ studie om hur fritidshemslärare förhåller sig till differentiering

Av: Frida Chamoun

Handledare: Florence Fröhlig

Södertörns högskola

Grundlärarutbildning med interkulturell profil med inriktning mot Fritidshem 180hp

Fritidspedagogiskt område

Självständigt arbete 15 hp

VT 2022

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Sammanfattning

Syftet med examensarbetet är att undersöka hur fritidshemslärare i mångkulturella förortsområden inkluderar alla elever i fritidshemsverksamheten, oavsett deras kulturskillnader och olika klassbakgrunder. Mer specificerat är syftet att undersöka hur fritidshemslärare arbetar med differentiering.

De frågeställningar som ligger till grund för studien är. Hur beskriver fritidshemslärare arbetet med differentiering mellan barn i mångkulturella förortsområden? Vilka dilemman och utmaningar beskriver fritidshemslärare att de möter i arbetet med differentiering mellan barn i mångkulturella förortsområden? Denna studie utgår från en kvalitativ metod där man har valt att intervjua utbildade fritidshemslärare.

Resultatet visar att fritidshemslärarna har kunskap och förståelse om vad differentieringsbegreppet innebär och vilken roll det har för arbetet i deras verksamheter. De fyra fritidshemslärarna är måna om att differentiering kan komma att misstolkas beroende på vilket sammanhang det handlar om, därför menar samtliga lärare att differentiering bör ske med hänsyn till alla elevers olikheter och förutsättningar.

De medverkande fritidshemslärarna är även enade om att differentiering finns i skolan och bör vidtas endast i nödvändiga situationer som kräver anpassning för att lärandet ska utvecklas och hjälpa eleven nå målen för utbildningen.

Nyckelord: differentiering, inkludering, läroplanen, klassbakgrund, kulturskillnad

Differentiation in the leisure center

A qualitative study of how after-school center teachers relate to differentiation.

Abstract

The purpose of the degree project is to find out how the after-school teachers in multicultural suburban areas include all students in the after-school center activities, regardless of their cultural differences and different class backgrounds. More specifically, the purpose is to find out how the leisure time teachers' work with differentiation.

The study is based on two research questions which are, how do the after-school teachers describe the work of differentiation between children in multicultural suburban areas? And what dilemmas and challenges do the after-school teachers describe that they encounter in the work of differentiation between children in multicultural suburban areas? This study is based on a qualitative method where one has chosen to interview trained after-school teachers.

The results show that after-school teachers have knowledge and understanding of what the concept of differentiation means and what role it has for the work in their activities. The four after-school center teachers are concerned that differentiation may be misinterpreted depending on the context in question, therefore all teachers believe that differentiation should take place with regard to all students' differences and conditions.

The participating after-school teachers are also in agreement that differentiation exists in the school and should only be taken in necessary situations that require adaptation for the learning to develop and help the student achieve the goals of the education

Keywords: differentiation, inclusion, the curriculum, class background, cultural difference

Innehållsförteckning

Inledande bakgrund	5
2. Syfte och frågeställning	6
3. Tidigare forskning	7
4. Teoretiska utgångspunkter	9
4.1 Bourdieus kapitalformer och definition av habitus.....	9
4.2 Relationell pedagogik	10
5. Metod	12
5.1 Val av metod.....	12
5.2 Urval	12
5.3 Genomförande av intervju.....	13
5.4 Etiska överväganden.....	14
5.5 Beskrivning av respondenterna	14
6. Resultat och analys	15
6.1 Differentieringens innebörd.....	15
6.2 Differentieringens påverkan på eleven.....	16
6.3 Hur "negativ" differentiering kan motverkas	18
6.4 Sammanfattning av resultat och analys.....	20
7. Diskussion och slutsatser.....	21
7.1 Metoddiskussion.....	23
7.2 Vidare forskning.....	24
Källförteckning	25
Bilaga 1	27
Bilaga 2	29

Inledande bakgrund

Enligt Skolverket (2019, s. 5) har skolan utifrån värdegrundens kapitlet, ansvaret för att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion, eller för annan kränkande behandling. Alla liknande tendenser ska aktivt motverkas. Skolverket (2019, s. 6) hävdar även att skolan ska enligt skollagen erbjuda en likvärdig utbildning inom varje skolform och inom fritidshemmet, oavsett var i landet den arrangeras. Med en likvärdig utbildning menas att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt i landet och skolans resurser ska fördelas likvärdigt. Detta innebär även att hänsyn ska tas till alla elevers olika behov och förutsättningar, vilket i sin tur innebär att det finns olika vägar att nå målet. Skolan har därmed ett särskilt ansvar för att anpassa undervisningen för de elever som av olika skäl har svårigheter att nå målen för utbildningen. Alltså innebär detta att undervisningen aldrig kan utformas lika för alla, då alla är olika.

Skolverket (2019, s. 22) menar även att fritidshemmets uppdrag är att utgå från den värdegrund och det uppdrag som tydliggörs i del 1 och 2 i läroplanen. Däremot att fritidshemmets del ämnar för att komplettera del 1 och 2 genom att utveckla syftet med det centrala innehållet i undervisningen i fritidshemmet. Undervisningen i fritidshemmet bör ge eleverna möjlighet till att känna tillhörighet och trygghet i elevgruppen, men även få möjligheten till att utveckla goda kamratrelationer (ibid). Fritidshemmet bör även sträva för varierande sätt att skapa möjligheter för elever med annat modersmål än svenska, att använda både det svenska språket och sitt modersmål (Skolverket 2019, s. 23).

Eftersom skolan har i ansvar att anpassa undervisningen för elever som av olika skäl har svårigheter att nå målen för utbildningen, innebär det att skolan bör via differentiering sortera de barn som i alltför hög grad och på något sätt avviker från den så kallade ”normalitet” som anges i läroplanen. Oavsett om differentiering vidtas på elever, med utgångspunkt att problemet ligger hos eleven själv eller sammanhanget som eleven befinner sig i, ska särskiljandet, alltså differentieringen, ske i relation till läroplanens formuleringar. Således innebär det att undervisningen ska ta tillvara elevens olikheter snarare än att vara utpekande och på något sätt nedvärderande (Linnéa Holmberg 2020, ss. 98 – 102). I likhet med att Holmberg (2020) hävdar att undervisningen ska ta tillvara elevernas olikheter, menar Thomas Barrow (2013, s. 22) att en differentiering ska innebära en individanpassning som tar hänsyn till alla elevers olika förutsättningar. Däremot bör fritidshemslärare inte glömma att lärandet

sker i sociala sammanhang och att undervisningen är ett interaktionsskeende. Således är det viktigt att varje differentiering tar hänsyn till gruppen i sin helhet. Undervisningens planering och utformning bör alltså utgå från klassens ram samt elevernas individuella förutsättningar.

Då skolan enligt det ovannämnda har i ansvar att differentiera vissa elever med syfte att eleven ska nå målen för utbildningen, föreligger det delade åsikter om hur en del skolor och lärare egentligen arbetar med differentiering. Exempel på sådana åsikter kan vara att elever blir differentierade i jämförelse med det så kallade "normala" på grund av olika kulturskillnader och klassbakgrunder. Således innebär det att lärare skapar olika förväntningar på elever med olika kulturskillnader och klassbakgrunder, vilket i sin tur innebär att eleverna inte tilldelas en utbildning i enlighet med läroplanens formuleringar. Det intressanta som förekommer i relation till det ovannämnda är hur skolor och lärare egentligen uppfattar differentieringsbegreppet och hur de arbetar för att differentiering ska implementeras i verksamheten, i enlighet med läroplanen.

Ur ett samhällsligt perspektiv kan differentiering för individer som tillhör mångkulturella områden, innebära att skolan skapar skillnader mellan eleverna på grund av exempelvis etnicitet, kultur, religion, sexuell läggning, bostadsområden osv. Alltså att skolan utgår från samhällsliga fördomar om att vissa elever på grund av exempelvis en viss bakgrund inte förväntas kunna prestera lika bra som de elever som klassas vara det "normala". På grund av detta kommer denna uppfattning av begreppet beskrivas som "negativ" differentiering, detta för att urskilja vilken innebörd det syftas om i sammanhanget.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med detta examensarbete är att undersöka hur fritidshemslärare i mångkulturella förortsområden inkluderar alla elever i fritidshemsverksamheten, oavsett deras kulturskillnader och olika klassbakgrunder. Mer specificerat är syftet att undersöka hur fritidshemslärare arbetar med differentiering. Ett ytterligare delsyfte är att undersöka vilka dilemman och utmaningar som kan uppstå i fritidshemslärarnas arbete med differentiering. Frågeställningar för detta arbete:

1. Hur beskriver fritidshemslärare arbetet med differentiering av elever i mångkulturella förortsområden?
2. Vilka dilemman och utmaningar beskriver fritidshemslärare att de möter i arbetet med differentiering av elever i mångkulturella förortsområden?

3. Tidigare forskning

Under denna del kommer olika tidigare forskning som jag anser vara relevant för denna uppsats att redogöras, alltså tidigare forskning gällande inkludering och differentiering av elever. Däremot har jag inte funnit forskning som beskriver inkludering och differentiering specifikt i fritidshemmets verksamhet, utan mer generellt i skolans verksamhet.

Tidigare forskning kring lärares särskiljande bemötande till eleverna har i många fall visat sig bero på elevernas ursprung, klassbakgrund och bostadsområden. Sabine Gruber (2007, ss. 9 – 10) har i sin fältstudie *Skolan gör skillnad – etnicitet och institutionell praktik*, utfört en undersökning i två skolor med en gemensam ledning, Centrum- och Ekenskolan.

Undersökningen har visat att eleverna på Ekenskolan sågs som duktiga, ambitiösa och välmotiverade i deras studier. Medan eleverna på Centrumskolan oftast associerades som elever med ett väldigt dåligt skolintresse och upplevdes som svårhanterliga och problematiska. Gruber menar även att eleverna definierades som antingen svenska eller invandrarelever, vilket påverkar uppfattningen om vem eleverna är. Lärarnas sätt att prata om eleverna, kan skapa en bild om hur elever framställs i relation till skolsammanhanget (ibid). Gruber (2007, s. 10) hävdar alltså att lärarna skapar skillnader mellan eleverna utifrån deras kulturskillnader, bostadsområden och klassbakgrunder.

Gruber (2007, s. 11) förklarar vidare att det ovannämnda sättet att urskilja och prata om olika elever inte är så unikt för Centrumskolan och är ganska vanligt inom skolvärlden. Hennes uppfattning av lärarkommentarerna är även att etnicitet har en betydande roll för skolpersonalens bemötande, deras sätt att förstå och tala till eleverna. Gruber (2007, s. 16) stärker sin uppfattning av hur etnicitet har en ledande roll för skolpersonalens bemötande till eleverna, genom antropologen Fredrik Barth (1994) som menar att etniska gränser skapas och förändras via symboler och markörer, såsom kultur, språk och ritualer. I sin tur innebär det att det intressanta är gränserna som skapas och inte det som finns innanför dem.

I likhet med Grubers (2007) studie har Lindbäck och Sernhede (2012, s. 54) i artikeln *Från förorten till innerstaden och tillbaka igen*, undersökt elevers trivsel under deras skoltid, och elevernas anledning att söka sig till innerstadsskolor för att sedan ”återvända” till skolan i deras bostadsområde. Deras undersökning visar att en elev som inte bemöts som svensk och regelbundet ses som den andre, oftast beror på vart individen bor. Detta leder i sin tur till att

diskursen om att elever från mångkulturella förortsområden ses som stökiga och lågpresterande, skapar olika perspektiv som styr vilka uppfattningar man får om olika personer och platser (Lindbäck & Sernhede 2012, ss. 73 – 74).

Det ovannämnda har alltså orsakat att eleverna som intervjuats i denna undersökning, valt att återgå till skolan i deras bostadsområde då de inte upplevt ha fått likadant bemötande som de ”svenska eleverna”. Alltså har de upplevt en skillnad på lärarnas bemötande till eleverna, grundat på vart de kommer ifrån.

Artikeln, *Talet om en skola för alla*, skriven och utförd av Inger Assarson (2009) syftar till att skapa kunskaper om processen för pedagogers uppdrag om en skola för alla. Assarsons (2009, s. 18) fokus har legat på de språkliga processerna, då hon menar att pedagoger på skolan, gemensamt och individuellt, diskuterar, formar och omformar meningen i läraruppdraget utifrån styrdokument och vetenskapliga texter liksom utifrån sina egna konstruktioner av den verklighet de lever i, talar och får kunskap om.

Assarsons (2007) studie visar hur läroplanens goda idé blir utmanat i de mellanmännsliga språkliga handlingarna i verksamheten. Således innebär det att när pedagoger strävar för ”en skola för alla” relaterar de till sina egna mål och på så sätt får verksamheten att fungera. Studien visar hur skolans försök att tillämpa det idealiska skapar svårigheter för pedagogerna. Då trots att läroplanen utgår från en god idé om hur och varför varje barn har rätt till en likvärdig utbildning och inga kränkande upplevelser, kan det bli svårt att tillämpa i vardagen, på grund av att varje lärare, elev och skola har sina olika egenskaper och förutsättningar.

”En skola för alla är i sig omöjlig som projekt, men samtidigt i sin retorik möjlig just på grund av sin omöjlighet” (Assarson 2009, s. 239). Detta är ett citat som Assarson skrivit i sina eftertankar av hennes genomförda studie, vilket bör vara något som varje personal på skolan eftersträvar. Eftersom strävan av en skola för alla bör vara självklart, trots att denna studie och andra studier möjligen visat att en skola för alla är svårt att åstadkomma, innebär det inte att strävan till det är fel. Då strävan i sig bidrar till en skillnad i arbetssättet och förhållningssättet som fritidshems personalen och övrig personal förhåller sig till.

4. Teoretiska utgångspunkter

Under denna del kommer jag att redogöra för de teoretiska utgångspunkter som jag utgår ifrån i denna uppsats. Eftersom min studie utgår från att elever bemöts olika utifrån deras kultur och klass, är den relationella pedagogiken och Bourdieus definition av habitus och olika kapitalformer givande för uppsatsens syfte.

4.1 Bourdieus kapitalformer och definition av habitus

Den franska sociologen Pierre Bourdieu (1984 se Ambrose 2016, s. 68) hävdar att det finns tre väsentliga kapitalformer: kulturellt, socialt och ekonomiskt. Bourdieu förklarar att det kulturella kapitalet kan finnas i olika former, bland annat utbildningskapital, i form av betyg och akademiska kompetenser. Eller som förkroppsligat kulturellt kapital i form av det kroppsliga, alltså stil, smak, självförtroende och sätt att tala (att prata på det ”rätta” sättet och klä sig på det ”rätta” sättet).

Bourdieu (1986 se Ambrose 2016, s. 68) hävdar även att familjen är en förbindelse mellan dessa två kapitalformer, eftersom familjen ses som den plats där sociala avtryck tar sitt avstamp. Det är inom familjen som utbildningskapitalet tillskrivs sitt värde, vilket i sin tur leder till att val av skola och utbildning blir ett sätt att återge fördelningen av kapital inom det gemensamma rummet. Detta innebär även att i samhällen där utbildning har ett högt värde, är ett stort kulturellt kapital även att vara väl utrustad för att kunna styra sig mellan de utbildningsmöjligheter som finns. Bourdieu menar även att det inte är lätt för en enskild individ att införskaffa sig ett brett kulturellt- och utbildningskapital, det tar alltså tid och kraft, om man inte är uppvuxen i en akademisk familj. Personen bör även kunna stå till svarts mot de yttre faktorerna, som exempelvis familj, kamratgrupper och grannskap (ibid).

Enligt Bourdieu (1995 se Skrowronski 2013, s. 76) finns det en dialektisk relation, en relation mellan individens tankar och handlingar och den objektiva världen. Denna relation beskriver han med hjälp av begreppen *habitus* och *sociala fält*. Där begreppet habitus innebär individens tankar och handlingar, och sociala fält innebär den objektiva världen. Relationen inom denna kontext är alltså att de strukturer som en individ ingår i, bygger en viss habitus hos individen, alltså att en individ blir sig själv på grund av omgivningen hen befinner sig i. Vilket i sin tur innebär att en individs sätt att tänka och uttrycka sker genom sin

kroppshållning, exempelvis sättet man talar på. Bourdieu hävdar vidare att dessa dispositioner assimileras i uppväxtmiljön men även i de sociala miljöer som man senare vistas i (ibid).

Det som nämnts ovan leder sig in på definitionen av begreppet sociala fält, som enligt Bourdieu (1995 se Skrowronski 2013, s. 77) förklaras på så sätt att fält är sociala arenor, där individer konkurrerar om olika positioner. Han refererar detta till hur man spelar ett spel. När man spelar spel bör man acceptera spelets spelregler för att kunna delta, alltså bör man veta vilka värden man spelar med för att sedan kunna investera något för att få komma in.

Denna förklaring förknippas med skolvärlden, på så sätt att om en elev ska kunna komma in i skolans system och passa med normerna utan att ses som avvikande eller som den ”andre” bör eleven ge upp de egenskaper som får hen att avvika från det ”normala”. Exempel på egenskaper som kan behöva uppoffras är bland annat religiösa förhållningssätt, uppoffras dessa kan eleven på ett smidigare sätt fungera socialt i skolan. Således innebär det att alla spelare inte har samma chanser och förutsättningar att spela spelet på ett framgångsrikt sätt, då olika former av habitus värderas olika inom ett fält (Bourdieu 1995 se Skrowronski 2013, s. 77). Inom skolvärlden innebär detta alltså att alla elever inte får samma förutsättningar och möjligheter i skolan på grund av vilka de är och vilka egenskaper de skapat och tagit till sig av deras omgivning. Deras klassbakgrund, kulturskillnader och bostadsområden är vissa faktorer som håller bak de från att tillhöra det ”normala” som beskrivs vara i samhället.

Hur Bourdieus teori om kulturellt kapital och definition av habitus blir relevant för detta examensarbete är genom att båda handlar om vikten av att ha förståelse för hur vissa fält är strukturerade, och vad som krävs för att kunna vara del av den så kallade ”gemenskapen”. Alltså att elever med utländska bakgrunder, lägre klassbakgrunder och elever som kommer från mångkulturella bostadsområden, har det svårare att komma in i miljöer och sociala fält som kräver vissa kriterier för att anses som ”normal”.

4.2 Relationell pedagogik

Det relationella perspektivet beskrivs enligt Moira Von Wright (2002, ss. 7 – 8) på så sätt att grunden för vem människan är och skulle kunna vara grundar sig i flersamheten. Således innebär det att en lärares val av perspektiv i arbetet har en avgörande roll för hur lärar-elev relationen utformar sig, samt i vilken grad eleverna har möjlighet till att komma till tals och

vara inkluderade i beslut som angår dem själva. Vidare hävdar Von Wright (2002, ss. 12 – 13) att i sammanhang där personal märker att en elev har problem, har de i ansvar att skilja barnet från problemet för att kunna åtgärda de element som bidrar till problemet. Eftersom det relationella perspektivet inte ser eleven *vara* problemet, utan att eleven *har* ett problem.

Liksom Von Wrights (2002) definition av det relationella perspektivet menar Holmberg (2020, s. 102) att det relationella perspektivet utgår från inkludering, att inkluderingen ska utgå från alla elevers situationer, samt att ambitionen är att skapa ett fritidshem där varje elev får möjligheter och förutsättningar till en utvecklande utbildning. Detta innebär att läroplanens formulering om att undervisningen ska anpassas till varje elev och dess förutsättningar, behöver inkluderingsbegreppet förstås som att det inte ska vara elevens ansvar att anpassa sig för att passa in, utan ansvaret ligger hos fritidshemmet och skolan att erbjuda inkluderande verksamheter som är välkommande för alla (ibid). I relation med Bourdieus (se Skrowronski 2012, s. 77) formulering om att alla inte har samma förutsättningar att spela ett spel framgångsrikt, på grund av att olika former av habitus värderas olika i olika fält. Innebär det att lärare utifrån det relationella perspektivet, bör se till att ingen elev ska behöva säga upp egenskaper för att bli inkluderad i skolans olika verksamheter.

Holmberg (2020, s. 107) betonar även vikten av att lärarens relationella bemötande till eleverna kan både möjliggöra och begränsa gemenskaphetskapande inkludering i verksamheten. Således innebär det att olika kvaliteter i personalens relation till barnen ger betydelse för hur meningsfull elevernas upplevelse blir i fritidshemmets utbildning. Att personalens relationella förhållningssätt påverkar elevernas förståelse av sig själva.

Den relationella pedagogiken är alltså en teori som förstärker detta examensarbets syfte på så sätt att den förklarar hur läraren bör handla i relation till eleven. Att det är lärarens ansvar att ständigt jobba och utgå från alla elevers olika egenskaper och förutsättningar. Vidare innebär det att skolan inte bör differentiera elever på grunder som inte är formulerade i läroplanens föreskrifter, samt att skolan alltid bör utgå från att handlingar som sker i skolan får en central roll i hur elever utvecklas och vilka de blir i senare skede.

5. Metod

Under denna del kommer jag att redogöra för mitt metodval och hur jag har gått tillväga. Jag kommer även beskriva mitt urval och hur min materialinsamling har gått till, samt hur det empiriska materialet har bearbetats och analyserats. Avslutningsvis för denna del kommer jag även redogöra för mina etiska överväganden och ge beskrivningar om de medverkande informanterna för att skapa en förståelse om vilka de är.

5.1 Val av metod

Denna studie utgår från en kvalitativ metod där jag har valt att intervjua utbildade fritidshemslärare. Valet av min metod är grundat i att intervjuerna kan bidra till att få ett bredare perspektiv i informanternas arbetssituation, detta då intervjuer med personer som är en del av en social miljö, bidrar med kunskaper om de olika förhållandena som existerar i den utsedda miljön. Detta bidrar även till att enskilda personers känslor och upplevelser kan skapa ett vidare intresse till att vilja veta mer, och därmed ge en fördjupning i det utvalda ämnet (Ulla Eriksson-Zetterquist & Göran Ahrne 2015, s. 10).

För att få en förståelse och kunskap kring hur fritidshemslärare förstår och arbetar med differentierings begreppet, har jag valt att undersöka fritidshemslärarnas uppfattning av differentiering, hur de förhåller sig till begreppet i deras arbete, hur de anser att begreppet bör tillämpas i fritidshemsverksamheten samt vilka dilemman och svårigheter det kan uppstå i arbetet med implementering av begreppet i verksamheten. Jag hade tio intervjufrågor som jag utgick ifrån och valde att koda och hitta mönster mellan respondenternas svar för att på så sätt kunna tematisera svaren för resultatanalysen.

Tema ett: *Differentieringens innebörd.*

Tema två: *Differentieringens påverkan på eleven*

Tema tre: *Hur "negativ" differentiering kan motverkas.*

5.2 Urval

Intervjuerna som har utförts i denna studie har planerats genom att jag slumpvist valt ut flertalet skolor inom Botkyrka kommun, eftersom kommunen är väldigt mångkulturell och består av olika klasstillhörande människor. Min primära tanke var att studien skulle genomsyras av fyra olika skolor, för att införskaffa en bredare syn på hur olika skolor förstår

och arbetar med differentierings begreppet. Därför skickade jag ut förfrågan om intervjuemedverkan till sex slumpmässiga skolor inom kommunen, för att på så sätt vara säkrare med att ha tillräckligt medverkande skolor.

Utifrån de sex kontaktade skolorna svarade endast tre skolor positivt om intervjuemedverkan. Resterande skolor svarade att skolan var lågt bemannad och att det var svårt att hitta tider för medverkan på grund av sportlovsledighet. Urvalet av respondenterna skedde med utgångspunkt att de kunde bidra med underlag som krävdes för att kunna besvara mina intervjufrågor. Eftersom mitt urval av respondenter skedde med utgångspunkten att de skulle vara utbildade, antog jag att de skulle kunna resonera med kunskaper utifrån läroplanens formuleringar. Processen av urvalet resulterade i att fyra fritidshemslärare i tre olika skolor medverkar i denna studie, två fritidshemslärare i en och samma skola och två fritidshemslärare i två enskilda skolor.

5.3 Genomförande av intervju

Inledningsvis började jag med att skicka mitt information- och samtyckesbrev till sex olika skolor i Botkyrka kommun, via mejl, där jag i mitt information- och samtyckesbrev (se bilaga 1) framför vad min studie handlar om, jag informerar skolorna om samtyckeskravet, att önskan av metod är intervju samt redogör jag för de etiska överväganden jag förhåller mig till. Utifrån de sex kontaktade skolorna, var det tre skolor som tackade nej till att delta i min intervju, vilket resulterade i tre medverkande skolor. De tre skolorna som godkände sitt deltagande i min intervju önskade att få utföra intervjuerna digitalt av personliga skäl, således utfördes intervjuerna via Zoom. Eftersom respondenterna önskade att intervjuerna skulle ske digitalt, utgick jag från tider som var lämpligast för dem, detta resulterade i olika dagar och olika tider under vecka 11 för respektive fritidshemslärare. Jag bokade första mötet den 14/3–2022, andra mötet den 15/3–2022, tredje mötet den 16/3 – 2022, och fjärde mötet den 17/3 – 2022.

Under intervjuerna började jag först och främst med att beskriva min undersökning för respondenterna, de forskningsetiska grunderna samt om det var okej för dem att jag spelade in intervjuerna, vilket resulterade i ett godkännande av alla respondenter. Min tanke med att spela in intervjuerna med hjälp av min mobiltelefon, var för att sedan kunna transkribera intervjuerna för ett bra genomförande av analys, samt för att intervjuerna inte skulle upplevas

hackiga på grund av att jag behöver skriva ned deras svar, inte heller för att jag skulle missa delar av deras svar. Jag blev även intresserad av respondenternas svar under intervjuens gång, vilket fick mig att vilja veta mer och ställa följdfrågor för att fördjupa mig i deras svar. Alan Bryman (2018, s. 33) menar att med semistrukturerade intervjuer bildas en möjlighet för forskaren att vara öppen för nya intryck och resonemang gällande det man vill ha reda på, vilket var fallet för min del.

5.4 Etiska överväganden

Runa Patel och Bo Davidson (2019, ss. 83–84) beskriver vikten av att noga överväga de forskningsetiska aspekterna i ett uppsatsarbete, där de vidare förklarar att etikreglerna formulerats av Vetenskapsrådet som är den svenska myndigheten som fördelar medel till forskning, men som även ansvarar för frågor om etiska krav på forskning som utförs. Etikreglerna består av fyra övergripande formuleringar vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren bör informera de berörda om det aktuella syftet med forskningen. Samtyckeskravet handlar om att alla medverkande i forskningen har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Konfidentialitetskravet betyder att alla personuppgifter om medverkande individer ska förvaras på sådant sätt att obehörig inte kan ta del av dem, således innebär det att alla medverkande bör ges största möjliga konfidentialitet. Nyttjandekravet som innebär att alla samlade uppgifter om de enskilda personerna, endast får användas för forskningsändamål.

Jag utgick från de ovannämnda etikreglerna på så sätt att jag inledningsvis informerade mina respondenter om mitt examensarbets syfte (informationskravet). Jag planerade mina intervjuer utifrån respondenternas bekvämlighet gällande tid och plats, samt gav de möjligheten att själva bestämma vilka intervjufrågor de ville besvara (samtyckeskravet). Jag såg även till att meddela respondenterna om att alla deras personuppgifter förvaras på sätt att de inte kan nås av obehöriga och att deras uppgifter inte kommer att användas utöver forskningsändamål, samt raderas när studien avklarats (konfidentialitetskravet och nyttjandekravet).

5.5 Beskrivning av respondenterna

I detta examensarbete har jag intervjuat sammanlagt fyra fritidshemslärare från tre olika skolor, alltså två fritidshemslärare från samma skola och två fritidshemslärare från två

enskilda skolor. Jag har valt att namnge de med fiktiva namn för att skapa en tydligare inblick till resultat delen, dessutom är respondenter anonyma på grund av konfidentialitetskravet.

Elias är utbildad fritidshemslärare med inriktning bild, och har 5 års arbetserfarenhet.

Maria är utbildad fritidshemslärare med inriktning idrott, och har 4 års arbetserfarenhet

Silvia är utbildad fritidshemslärare med inriktning bild, och har 6 års arbetserfarenhet

Sarah är utbildad fritidshemslärare med inriktning bild, och har 5 års arbetserfarenhet

6. Resultat och analys

Under denna del kommer resultat och analys att presenteras. Presentationen är upplagd tematiskt, vilket i detta fall innebär att frågeställningarna är uppdelade i tre teman. På grund av att vissa respondenter inte svarat tillräckligt utförligt på vissa frågor, kommer endast de respondenter som bidragit med utförliga svar att presenteras under respektive tema.

6.1 Differentieringens innebörd

Informanterna är ense om att differentieringsbegreppet i stora drag innebär att fritidshemspersonal och övrig personal på skolan bör anpassa sin undervisning så att varje elev ska kunna nå målen för utbildningen, vilket även presenterats tidigare i texten under ”fritidshemmets uppdrag”. Informanterna menar i enlighet med läroplanens föreskrifter, att differentiering bör ske endast i lärandesyfte och inte baseras på faktorer som har med exempelvis etnicitet eller kulturskillnad att göra, dock att undantag gäller om det kretsar kring språk- och kommunikationssvårigheter. Detta då informanterna är överens om att lärandet sker i flersamheten och att varje elevs olikheter och egenskaper bör tas tillvara och utvecklas genom andra, både med barn och vuxna. Däremot hade de olika erfarenheter om hur differentieringen sett ut på deras arbetsplatser, vilket beskrivs nedan.

Lärare med en viss etnicitet relaterade till elever med samma etnicitet som sig själv, på ett annorlunda sätt än vad hen gjorde med andra elever. Vilket innebär att den här läraren kände en viss tillhörighet till dessa elever, samt fick dem känna att de har ett högre ”värde” för denna lärare än vad resterande elever hade (Intervju med fritidshemsläraren Elias, 16/3–22).

I citatet ovan hävdar fritidshemsläraren Elias att trots läroplanens föreskrifter om differentiering som förklaras klart och tydligt, gör ändå lärare en viss differentiering mellan barn på grund av faktorer som exempelvis etnicitet och kulturskillnader. Detta kan vara på

grund av lärarens uppfattning av vad ”normalitet” innebär, baserat på personliga tillhörigheter och bakgrunder. Detta kan kopplas till sociologen Bourdieu (1995 se Skrowronski 2013, s. 77) som menar att olika former av habitus värderas olika inom ett visst fält, då alla elever inte har samma förutsättningar.

Till skillnad från Elias menar fritidshemsläraren Silvia att hennes erfarenheter av differentiering inte handlat om etnicitet eller kulturskillnader, utan att differentiering som gjorts på hennes arbetsplatser grundat sig på åldersskillnader mellan eleverna på fritidshemmet. Alltså att planering av aktiviteter och undervisningssätt har varit det differentierande mellan eleverna.

Självklart att jag har upplevt differentiering mellan barn, dock har det inte skett på grund av elevers etnicitet eller kulturskillnader. Utan differentieringen har skett på grund av elevernas ålder, fritidshemmet består av elever från förskoleklassen upp till åk 3. Alltså innebär det att alla aktiviteter inte kan passa alla åldrar, vi har i ansvar att anpassa undervisningen och aktiviteterna så att de passar alla elevers förmågor och förutsättningar. Men det har absolut funnits reaktioner från olika grupper om varför vissa årskurser får göra en viss aktivitet och inte dem, då har vi ansvaret att lösa en sådan situation och kunna omskapa så att alla blir nöjda (Intervju med fritidshemsläraren Silvia 14/3–22).

I citatet ovan menar läraren Silvia att trots fritidshemslärarens planering och organisering av aktiviteter för enskilda åldersgrupper, bör fritidshemslärarna ändå ta till oss åsikter från de elever som ”vill göra samma”. För att deras reaktioner säger oss något, och fritidshemslärarna har som ansvar att förstå deras åsikter och reaktioner.

Detta då elevernas upplevelse av hur meningsfull elevernas utbildning blir i fritidshemmet har med personalens olika kvaliteter att göra. Då lärares relationella bemötande till eleverna kan både möjliggöra och begränsa gemenskapensskapande inkludering i verksamheten (Holmberg 2020, s. 107).

6.2 Differentieringens påverkan på eleven

Informanternas svar på frågeställningen visar att alla är överens om att konstant differentiering bidrar till att eleven får det svårare att komma in senare i samhället. Varken det handlar om eleven i ung ålder eller i vuxen ålder, då differentieringen oavsett anledning kan skapa en slags utanförskapskänsla hos eleven. Respondenterna hävdar även att differentiering

bör ske med åtanke på konsekvenser i framtiden och alltid erhålla en balans i hur och när elever särskiljs från andra.

Beroende på hur en elev blir bemött i tidig ålder, bidrar det med vem eleven blir, vilket senare speglas i vuxen ålder. Om en elev konstant blir behandlad och bemött som lyckad och duktig, blir hen i senare ålder säker på att hen är kapabel till att lyckas. Om eleven bemötts tvärtom, som icke kapabel eller blir utpekade för andra egenskaper, kommer detta bidra med att få en sämre självkänsla (Intervju med fritidshemslärare Maria 17/3 – 22).

Det ovannämnda citatet är fritidshemsläraren Marias åsikt på hur konstant differentiering kan påverka en elev. Samt hur det kan se ut för eleven i vuxen ålder. Detta är något som resterande informanter håller med om, då bland annat fritidshemsläraren Sarah menar att ”negativ” differentiering, alltså differentiering på grund av exempelvis etnicitet eller kultur, kan bidra till att barnet inte kommer in i samhället.

Negativ differentiering, alltså differentiering som sker på grund av elevens etnicitet, kultur, religion, sexuell läggning osv, kan leda till att eleven aldrig kommer in i samhället. Då bemötande som eleven fått under hela sin barndom och skoltid, håller sig kvar i vuxenlivet. Detta innebär även att deras vilja till att prestera i skolan inte kvarstår, det kan även leda till att de inte alls vill gå till skolan längre, eftersom de upplever ett olik bemötande till skillnad från andra elever (Intervju med fritidshemsläraren Sarah 15/3 – 22).

Detta citat är läraren Sarahs uppfattning av hur och vilken påverkan negativ differentiering har på elever. I likhet med hennes åsikt menar fritidshemsläraren Silvia att konstant differentiering bidrar med utanförskap.

Om vi misslyckas med att inkludera alla elever, skapas ett utanförskap. Oavsett anledning till att eleven särskiljs eller särbehandlas, är det klart att det får konsekvenser, exempelvis att de slutar gå till skolan (Intervju med fritidshemsläraren Silvia 14/3 – 22).

I det ovannämnda citatet förklarar läraren Silvia att oavsett anledning till att eleven särskiljs från resterande elever, kommer det på något vis skapa konsekvenser för den eleven. Vilket även är något som fritidshemsläraren Elias också hävdar, att allt en elev går igenom bidrar till vilken person hen blir.

Att en elev kontinuerligt differentieras och utpekade som avvikande, blir ju en avgörande faktor till vem den eleven blir i framtiden. Alltså innebär det att allt en elev går igenom och bemöter, bidrar till vilken person hen blir och hur det påverkar hans kapacitet till att komma

in i samhället och kunna integrera med andra (Intervju med fritidshemsläraren Elias 16/3 – 22).

Med detta slutliga citat från fritidshemsläraren Elias kan jag konstatera att alla fyra informanter är ense om vilket påverkande differentiering har på elever. En ”negativ” differentiering, alltså ett särskiljande som görs på grund av etnicitet, kultur, religion, sexuell läggning osv, kan bidra med livslånga konsekvenser som blir orsaken för vem barnet blir i framtiden. Detta är något som Bourdieu (1995 se Skrowronski 2013, s. 76) menar är mönster som bygger en viss habitus hos individen, då det handlar om olika sociala fält som eleven ingår i. Således innebär det att en individ blir sig själv på grund av omgivningen hen är i. Bourdieu hävdar även att de egenskaper som skapas hos barnet kommer till uttryck genom deras handlingar, såsom sättet de talar och betar sig (ibid).

I relation med Bourdieus (1995) beskrivning av att olika mönster bygger individens habitus, som resulterar i vilka vi blir. Kopplas detta med det relationella perspektivet på så sätt att Holmberg (2020, s. 102) hävdar att det relationella perspektivet utgår från inkludering och att inkluderingen ska ske med hänsyn till alla elevers situationer, att fritidshemmet ska vara en plats där alla elever får möjligheter till en utvecklande utbildning. I samband med detta innebär det att fritidshemmet och skolan har ansvaret till att anpassa undervisningen och erbjuda en verksamhet som välkomnar alla, istället för att ansvaret ska vara hos eleverna att själva anpassa sig för att passa in (ibid).

6.3 Hur ”negativ” differentiering kan motverkas

Resultatet för denna fråga visar att alla informanter anser samarbetet i arbetslaget vara en viktig faktor för att motverka ”negativ” differentiering. De menar alltså att om fritidshemslärare har en välfungerande kommunikation, där fritidshemslärarna lyfter upp och diskuterar elevsituationer som anses kräva en viss differentiering från resten av eleverna i lärandesyfte. Om fritidshemslärarna upplever att elevgrupper sinsemellan särskiljer vissa elever på grund av vilka faktorer som helst, så kan vi med hjälp av rätt kommunikation i arbetslaget motverka att orättvis differentiering sker, både bland vuxna och bland elever sinsemellan. Fritidshemsläraren Sarah menar att med en välfungerande samverkan mellan fritidshem och klasslärare bidrar det med ett lyckat arbete för motverkning av ”negativ” differentiering.

Som vuxna och lärare på skolan bör vi prata ihop oss i arbetslaget och skapa förståelse för vad konsekvenserna av differentiering kan innebära för eleverna. När samverkan och förståelsen finns i arbetslaget kan man tillsammans arbeta för motverkning av "negativ" differentiering, både mellan vuxna och barn samt barn sinsemellan (Intervju med fritidshemslärare Sarah 14/3 – 22).

I likhet med läraren Sarahs resonemang om hur man kan motverka "negativ" differentiering menar fritidshemsläraren Silvia också att fritidshemslärarna alltid bör ha som utgångspunkt att se eleven som står framför sig, se eleven för vem hen är och inte döma på grund av hans etnicitet eller kultur.

Jag anser det vara väldigt viktigt att hela tiden utgå från att barn vill säga oss något. Oavsett om det handlar om att språket inte är fullt utvecklat eller om det är för att det sociala inte fungerar, att alltid ha det som utgångspunkt att försöka se barnet som står framför mig. Jag anser det även vara väldigt viktigt att prata om situationer som sker, med arbetslaget. Något som jag även anser vara väldigt viktigt men som kan glömmas bort av många, är att fokusera på de elever som inte syns och hörs så mycket. För att de försöker också tala till oss. Ställa sig själv frågan: vad är det den här eleven försöker förmedla genom att gömma sig? Gör vi inget åt sådana elever, bidrar vi med att de differentieras både av oss vuxna och av barnen (Intervju med fritidshemslärare Silvia 14/3 – 22).

Ovannämnt citat ger en förklaring av vikten att konstant se eleven framför sig, att inte endast fokusera på de elever som hela tiden syns och hörs. Då elever som är tvärtom, som alltid är i bakgrunden och håller sig för sig själva också har något de försöker förmedla. Att vi som fritidshemslärare inte ser vikten av det, leder det till att differentiering sker oundvikligt, alltså fast än vi inte gör det medvetet, kan det ändå uppfattas som att vi gör det då vi inte strävar för förändring i dessa elevers situation. Inom denna kontext menar även fritidshemsläraren Maria att vi som vuxna bör konstant vara nyfikna, alltså att vilja veta och utveckla relationer med eleverna.

Vi som fritidshemslärare bör hela tiden ha förståelse för eleverna, att ha förståelse till allt som sker på skolan och i hemmet har en påverkan på vem det här barnet kommer bli i framtiden. En annan viktig del som vi bör tänka på är att hela tiden vara nyfikna till att verkligen vilja veta, vilja lära känna alla elever samt vilja bygga relationer som är trygga och lär eleverna till att de också ska respektera andra såsom de blir respekterade av oss vuxna (Intervju med fritidshemslärare Maria 17/3 – 22).

Läraren Marias åsikt om att allt som sker på skolan och i hemmet har en påverkan på vem barnet blir, kan kopplas till Bourdieu (1986 se Ambrose 2016, s. 68) som menar att familjen har en stor betydelse för barnet. Eftersom familjen ses som platsen där de sociala avtrycken tar sin början. På grund av det bör fritidshemslärare ta hänsyn till att alla elever inte har samma förutsättningar och kunskaper, då elever från mångkulturella områden växer upp med annorlunda normer och oskrivna regler än det svenska.

Marias citat kan även kopplas till Ann Pihlgren (2017, s. 63) som hävdar att barn gör som vi gör, de gör inte som vi säger, alltså att vi i vårt uppdrag som fritidshemslärare bör i våra handlingar visa vad som är rätt och vad som är fel. Vilket i denna kontext förknippas med läraren Marias påstående, att när vi vuxna strävar för att skapa trygga relationer med barnen och visar att vi respekterar dem för vilka de är, blir det en lärande handling för eleverna. De lär sig att inte exkludera andra på grund av exempelvis etnicitet eller kultur. Då vi oberoende av våra olika bakgrunder har samma värde som individer.

6.4 Sammanfattning av resultat och analys

Det ovan presenterade resultatet visar att fritidshemslärarna har kunskap och förståelse om vad differentieringsbegreppet innebär och vilken roll det har för arbetet i deras verksamheter. De fyra fritidshemslärarna är måna om att differentiering kan komma att misstolkas beroende på vilket sammanhang det handlar om, därför menar samtliga lärare att differentiering bör ske med hänsyn till alla elevers olikheter och förutsättningar. Samt att differentiering inte bör ske om det inte utgår från läroplanens formuleringar och är i lärandesyfte.

De fyra fritidshemslärarna är även gemensamt måna om att differentiering kan bidra med konsekvenser på hur eleven utvecklas i sociala miljöer. Samtliga lärare hävdar även att ”negativ” differentiering blir en faktor till att eleven i äldre ålder inte har ett starkt självförtroende. Som fritidshemsläraren Maria beskriver i sitt svar på frågan om vilken påverkan differentiering har på eleven, att konstant bli utpekad som avvikande eller otillräcklig för att kunna lära sig med andra, bidrar det till att eleven i senare skede har samma uppfattning om sig själv, att hen är otillräcklig och inte har samma värde som sin omgivning.

Fritidshemslärarna delar även likadana åsikter om att elever kan uppleva att fritidshemslärare differentierar, fast än man som lärare inte anser göra det. Exempelvis som läraren Silvia

förklarade att vissa elever kan uppleva differentiering på grund av hur lärare planerar aktiviteter utifrån elevernas ålder. Hon menade att fritidshemslärare har ansvaret att hålla aktiviteter med eleverna som utvecklar deras lärande, alltså innebär det en skillnad på vilka åldrar vissa aktiviteter syftar till. Ändå kan vissa elever tycka att de också vill vara med i de ”svårare” aktiviteterna. Då innebär det att fritidshemslärarna behöver planera om och ta hänsyn till deras åsikter, då dessa elever försöker förmedla ett budskap, för att känna att de är inkluderade och får sin röst hörd.

I relation med att de fyra fritidshemslärarna har kunskaper om vilken påverkan differentiering har på elever, har de även relativt gemensamma åsikter om hur vi som fritidshemslärare kan motverka att elever drabbas av ”negativ” differentiering. De fyra anser att samarbete och kommunikation i arbetslaget är en viktig faktor för att på bästa möjliga sätt vara enade om hur och varför vissa elever behöver differentieras, samt att med samverkan mellan fritidslärare och klasslärare kunna motverka att differentiering sker eleverna sinsemellan. Alltså att grupperingar och exkluderingar inte sker, då lärare i deras ansvar på skolan bör se till att ingen elev på skolan diskrimineras oberoende av vilken anledning som helst.

7. Diskussion och slutsatser

Uppsatsens syfte var att är att undersöka hur fritidshemslärare i mångkulturella förortsområden inkluderar alla elever i fritidshemsverksamheten, oavsett deras kulturskillnader och olika klassbakgrunder. Samt att undersöka vilka dilemman ett sådant arbete kan medföra.

Alla fyra fritidshemslärare som benämnts i studien har en utbildning och visar med hjälp av deras förklaringar och beskrivningar att de besitter kunskaper kring innebörden av begreppet differentiering, samt hur begreppet bör implementeras i verksamheten. De medverkande fritidshemslärarna är även enade om att differentiering finns i skolan och bör vidtas endast i nödvändiga situationer som kräver anpassning för att lärandet ska utvecklas och hjälpa eleven nå målen för utbildningen. De är även ense om att all differentiering som inte grundas i läroplanens föreskrifter, bör motverkas och inte uppmuntras varken mellan vuxna och mellan barn.

I studien som utförts av Gruber (2002) gällande hur etnicitet blir centralt för de sociala relationerna som tar form i skolan, visas vilken roll etnicitet har för hur lärar- elevrelationerna ser ut, samt vilken påverkan etnicitet har för lärarnas krav och förhållningssätt till eleverna. I detta examensarbete har flertalet fritidshemslärare förklarat vilken roll lärares bemötande till eleverna har på hur de utvecklas både i sitt lärande och inom olika sociala fält. Samtliga fritidshemslärare har nämnt att differentiering inte bör ske om det inte utgår från läroplanens föreskrifter för hur differentiering bör implementeras.

Dock hävdar fritidshemslärarna att differentiering sker oundvikligt då det alltid finns elever som inte upplever sig bli likvärdigt bemötta från lärarna. Detta speglas exempelvis i läraren Elias erfarenhet om en kollegas differentierade bemötande till eleverna, som var på grund av hans personliga ursprung och etnicitet. Elias kollegas bemötande tolkas vara olikvärdig då läraren skapade olika relationer med eleverna utifrån hans personliga ursprung och etnicitet, vilket innebär att hen värdesatte elever med liknande ursprung och etnicitet högre än elever med annan etnicitet och ursprung. Enligt Gruber (2002, s. 11) är detta vanligt inom skolvärlden, då hon utifrån hennes studie hävdar att etnicitet har en betydande roll för hur skolpersonal bemöter, förstår och talar till eleverna.

Gällande lärar- och elevrelationer menar Lindbäck och Sernhede (2012, s. 73–74) som tidigare nämnts att när elever konstant ses som de ”andra” leder det till att uppfattningar om olika personer och platser, påverkar hur dessa elever formas och vart de skapar deras trygghet, detta leder vidare till att dessa elever inte kommer in senare i samhället. Detta kan även förklaras av informanterna i denna studie, att när elever konstant differentieras och ses som avvikande kan det leda till att de har svårare att komma in i samhället och integrera sig. Majoriteten av informanterna hävdar även att sådan typ av exkludering som sker i tidig ålder bidrar med vilka de blir som personer. Således innebär det att all typ av nedtryckande differentiering kan leda till ett försvagat självförtroende. Detta är något som Skolverket (2019, s. 9) menar bör aktivt motverkas, då ingen i skolan ska utsättas för diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion, kön eller annan kränkande behandling.

Det ovannämnda leder mig slutligen till visionen om ”en skola för alla” som beskrivs av Assarsson (2007) vara en vision som varje skola och lärare bör eftersträva. Assarsson (2009, s. 239) menar att en skola för alla må vara omöjlig att åstadkomma som projekt, men menar samtidigt vara möjlig i vältaligheten på grund av sin omöjlighet. Detta är något som även

informerarna hävdar, trots att differentiering i vissa fall sker oundvikligt, bör vi som fritidshemslärare eftersträva en så likvärdig miljö och utbildning som möjligt. På så sätt som alla informanter nämnt, att fokusera på kommunikationen i arbetslagen för att hålla alla lärare informerade om vad som sker på skolan och bland eleverna. Samt se barnen för vilka de är och inte döma de på grund av deras ursprung, etnicitet, religiös eller kulturell tillhörighet. Detta innebär att fritidshemslärare bör främja elevers olikheter och lära eleverna att se varandras olikheter som möjligheter för att själva utvecklas både i lärandet i skolan samt socialt i samhället.

7.1 Metoddiskussion

Studien utgår från en kvalitativ metod där jag har valt att intervjua utbildade fritidshemslärare, intervjustudien spelades in med hjälp av min mobiltelefon för att sedan kunna transkribera intervjuerna. Detta för att även kunna genomföra en djupgående analys, samt för att intervjuerna inte skulle upplevas ojämna på grund av att jag behövde skriva ned deras svar, inte heller för att jag skulle missa delar av svaren.

I början av skrivandet hade jag svårigheter med att avgränsa mitt ämne, och det bidrog till att jag fick avvakta med att påbörja intervjustudien. Dessutom var det sportlov under tiden man skulle genomföra datainsamlingen, vilket påverkade genomförandet av intervjustudien. Det ovannämnda är studiens svaghet, eftersom detta påverkade mig att kunna finna respondenter som kan delta i undersökningen.

De tre skolorna som godkände sitt deltagande i min intervju önskade att få utföra intervjuerna digitalt av personliga skäl, således utfördes intervjuerna via Zoom. Studiens styrka består av uppbyggnaden av intervjufrågorna, eftersom dem valda frågorna delades upp i tre olika teman, för att på så sätt kunna tematisera svaren inför resultatanalysen. Respondenternas svar på intervjufrågorna gav resultatet ett förtydligande och en fördjupning av studiens syfte och frågeställningar. Slutligen fungerade den valda metoden väldigt väl för min studie, och inför framtida undersökningar skulle man kunna komplettera detta med eventuell observation i verksamheten.

7.2 Vidare forskning

Eftersom min studie utgår från ett limiterat antal informanter, alltså fyra fritidshemslärare, kan jag inte dra slutsatsen att deras verklighet är densamma för alla fritidshemslärare, i alla skolor runtom i landet. Däremot kan jag genom deras enskilda upplevelser konstatera att uppfattningen av differentieringsbegreppet förstås densamma. Därför skulle framtida forskning kunna handla om att inkludera fler informanter för att på så sätt undersöka om differentiering uppfattas på likadant sätt, och i så fall veta hur de jobbar för att rätt implementering av differentiering sker. Ett annat sätt för att få svar på min fråga skulle kunna ske genom exempelvis observationsstudier, där syftet blir att undersöka hur differentiering kommer till uttryck i verksamheten. En intervjustudie som i fallet av detta examensarbete ger personalens resonemang kring differentieringsbegreppet, men i en observationsstudie skulle man kunna se hur arbetet med begreppet faktiskt ser ut i verksamheterna.

Källförteckning

Ambrose, A. (2016). *Att navigera på en skolmarknad*.

Assarson, I. (2007). *Talet om en skola för alla: pedagogers meningskonstruktioner i ett politiskt uppdrag*. Diss., Malmö högskola.

<http://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404401/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2022-04-18).

Barow, T. (2013). *Mångfald och differentiering: inkludering i praktisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). *Att få kunskap om samhället genom att fråga folk*. I: Ahrne, G. & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Gruber, S. (2007). *Skolan gör skillnad: Etnicitet och institutionell praktik*. Diss., Linköpings universitet. Linköping: Univ.

<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:23466/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2022-04-18).

Holmberg, L. (2020). *Perspektiv i fritidshem*. Första utgåvan. Stockholm: Natur & Kultur.

Lindbäck, J. & Sernhede, O. (2012). *Från förorten till innerstaden och tillbaka igen – gymnasieskolan, valfriheten och den segregerade staden*. *Lärande och Samhälle i Malmö högskola*. (1), s. 53–78.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1397826/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2022-04-18).

Patel, R. & Davidson, Bo. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pihlgren, A. S. (2017). *Fritidshemmet: fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. 2. uppl. Stockholm: Skolverket.

Skowronski, E. (2013). *Skola med fördröjning: nyanlända elevers sociala spelrum i "en skola för alla"*

Von Wright, M. (2002). *Det relationella perspektivets utmaning*. I: Skolverket, 2002. *Att arbeta med särskilt stöd: några perspektiv*, Stockholm: Statens skolverk: Liber distribution.

Bilaga 1

Stockholm
2022 – 02 – 21

Information om en intervjustudie för ett examensarbete.

Jag är student på ett av fritidshemsläraryrkesprogrammen vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver jag ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för fritidshemmets praktik och mitt kommande yrke som fritidshemsläroare. Studien kommer att handla om hur fritidshemmet jobbar med differentierings begreppet. Där jag kollar på hur fritidshemmet jobbar med differentiering, samt om de särskiljer eleverna på grund av deras olika kulturskillnader och klassbakgrunder, främst i mångkulturella förortsområden. Syftet med denna undersökning är även att se vilka dilemman och svårigheter detta arbete kan innebära.

För att samla in material till studien skulle jag gärna vilja besöka er fritidsverksamhet under vecka 11, där jag kan anpassa mig för er bekvämlighet gällande tid och plats. Jag skulle då vilja intervjua en eller flera fritidshemsläroare, där jag antecknar och eventuellt spelar in svaren som tilldelas.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och verksamhetens identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga personuppgifter kommer att hanteras (tex inspelningar/film, register med personuppgifter eller namn) kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Enligt Lärarutbildningens rutiner förstörs materialet efter avslutad utbildning. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill jag informera om studien samt be om ert medgivande för ert barns deltagande i studien. Alla medverkande barn kommer även att bli åldersadekvat informerade om studien och ges möjlighet att besluta om sitt eget deltagande. All medverkan i studien är

frivillig och kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats och utan att något skäl behöver anges.

Kontakta gärna mig eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar,

Frida Chamoun

Mejladress: xx.xx@xxx

Handledarens namn: Florence Fröhling

Södertörns högskola

Handledarens mejladress: xx.xx@xxx

Kontaktuppgifter till Södertörns högskola

E-post: xx@xx

Bilaga 2

Intervjufrågor

1. Kan du beskriva inkluderingen i din fritidsverksamhet? Är den samma för alla?
2. Kan du beskriva din uppfattning av differentiering på barn?
3. Upplever du att differentiering på barn finns på din arbetsplats? Och isåfall vad beror den på?
4. Har du upplevt hur en reaktion kan bli eller se ut av en elev som blir olikt behandlad? Om du inte upplevt det, hur tror du att reaktionen ser ut då?
5. Kan du beskriva din uppfattning av hur upplevelsen av differentiering kan påverka eleven i framtiden? Kan det leda till att beteendet eller skolresultaten försämras i mellanstadiet och högstadiet?
6. Kan du beskriva hur man kan motverka att differentiering sker på barn?
7. Kan du beskriva en situation där alla har känt sig lika behandlade i verksamheten? – alltså att ingen ”differentiering” fanns.
8. Kan du beskriva en situation där man ville ha med alla, där målet var att alla skulle behandlas lika men att det inte gick? Och iså fall vad var problemet?
9. Har du ett exempel på en kollega som har ett bra och fungerande arbetssätt för motverkning av differentiering? Vad anser du vara det givande hens arbetssätt?
10. Har du ett exempel på en situation där en kollega har misslyckats i att bemöta alla elever likadant? Alltså behandlat eleverna orättvist på grund av till exempel deras kulturskillnader? Och vad anser du var det som brast i den situationen?